

niet meer mee.

Hoewel men zou verwachten dat met de beslissing van 1850 de zaak tot een afronding was gekomen, was het tegendeel het geval. Nog maar zes maanden na de start als officieel orgaan boog de synode zich in de zomer van 1851 opnieuw over deze kwestie. De koers van de *Kerkelijke courant* stemde niet iedereen tot tevredenheid, men achtte de toon van nogal wat artikelen te fel. Overigens heb ik niet kunnen achterhalen om welke artikelen het in het bijzonder ging. De notulen bevatten slechts algemene termen.⁸¹ Het oude probleem, namelijk de vraag in hoeverre de synode zich mag inlaten met een bepaald kerkelijk blad, speelde in ieder geval ook nog een belangrijke rol. Daarbij kwam dat ook persoonlijke relaties een belangrijke rol speelden. Met ingang van 1 januari 1854 ging de synode in zee met het nieuwe *Kerkelijk Weekblad*, onder redactie van H.M.C. van Oosterzee, en uitgegeven door de Gebr. Muller te 's-Hertogenbosch.⁸² Muller was toentertijd een belangrijke uitgever van theologische boeken, de vader van Van Oosterzee, W.L. van Oosterzee, was in 1853 vice-president van de synode en had als zodanig zitting in de ASC. Een buitengewoon geprikkelde Van Heijningen heeft het er niet bij laten zitten, en behalve de synode ook het publiek van de zijns inziens onverkwikkelijke gang van zaken op de hoogte gebracht.⁸³ Kern van zijn bezwaren is dat er sprake is van doorgestoken kaart en van een vriendendienst. Het bronnenmateriaal is echter van dien aard, dat een nauwkeurige reconstructie van de gebeurtenissen niet mogelijk is. Wellicht dat uit particuliere correspondentie, bij wijze van toevalstreffer, een helderder beeld zal kunnen ontstaan. Ook het onderzoek naar andere tijdschriften is hier van belang. Om maar één vraag op te werpen: waarom verscheen vanaf 1852 (het jaar waarin de moeilijkheden rond de *Kerkelijke Courant* bekend werden) tot en met 1855 (toen een nieuw contract met dit blad gesloten werd, zie hieronder) het blad *De morgenster*? Wilden de Groningers op die manier hun invloed op het grote publiek behouden? In ieder geval is het opvallend dat ook Kits van Heijningen onder de medewerkers wordt genoemd.⁸⁴

81. Stukken, 'welker doel en strekking men moet afkeuren en gevaarlijk achten voor de rust in de Kerk', *Handelingen* 1851, 159-160.

82. De uitgeverij Gebr. Muller had een tamelijk groot theologisch fonds. Van Oosterzee, Pape en andere bekende predikanten behoorden tot zijn klantenkring. De vader van Van Oosterzee, W.L. van Oosterzee, was, zoals reeds vermeld, in 1853 vice-president van de synode.

83. Zie *Kerkelijke courant*, 25 november 1853, en van Kits van Heijningen *Kerkelijke courant* 9 december 1853.

84. Zie over dit blad F.R.J. Knetsch, 'De morgenster (1852-1855) – Een voorlopige verkenning', *DNK* nr 27, 1987, 67-77. Zie ook de prospectus in de verzameling van de VBBB te Amsterdam.